

Complexnummer: 519136

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Heilige Jacobus de Meerdere

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

519137, 519138, 519139

Woonplaats

Zeeland

Gemeente

Landerd

Provincie

Noord-Brabant

Hoofdadres van hoofdobject

Kerkstraat 51, 5411 EA Zeeland

Complexomschrijving

Inleiding.

Aan de westelijke zijde van de Kerkstraat staat, in de kom van het dorp Zeeland, het complex van de parochie H. Jacobus, bestaande uit een PASTORIE (1) in neo-renaissancestijl, een KERKGEBOUW (2) in neo-gotische stijl, een KERKHOFKAPEL annex BAARHUIS (3) in neo-gotische stijl en een HEILIG HARTBEELD (4).

Het complex ligt wat terug van de weg; de pastorie wordt er van gescheiden door een tuin, terwijl de noordelijk van de pastorie gesitueerde kerk gebouwd is ten westen van de direct aan de straat staande voorloper van het huidige gebouw, waardoor een fors voorplein is ontstaan. Het kerkhof ligt achter de kerk en wordt aan de westelijke zijde deels begrensd door de kerkhofkapel. Het Heilig Hartbeeld staat tegen de tuin van de pastorie; de oorspronkelijke situering van het beeld was bij de kerktoren.

Waardering.

Het complex is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het kerkelijk centrum. Het heeft architectuurhistorisch belang door de stijl en de detaillering en de combinatie van kerk, pastorie en kerkhofkapel en is van kunsthistorisch belang door de interieuronderdelen. Het heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere situering, verbonden met de ontwikkeling van een typerend Brabants kerkdorp. Het is gaaf bewaard gebleven en van belang vanwege de architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid.

Monumentnummer*: 519137

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 7 november 1992
Kadaster deel/nr: 10077/55

Monumentnaam**

Heilige Jacobus de Meerdere

Complexnummer

519136

Complexnaam

Heilige Jacobus de Meerdere

Woonplaats*

Zeeland

Gemeente*

Landerd

Provincie*

Noord-Brabant

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Kerkstraat	51		5411 EA	Zeeland		
Kerkstraat	53		5411 EA	Zeeland		

Kadastrale gemeente*

Zeeland

Sectie*

H

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

3439

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

De R.K. PASTORIE van de parochie H. Jacobus de Meerdere staat aan de westelijke zijde van de Kerkstraat, ten zuiden van de R.K. kerk. De pastorie dateert uit het midden van de negentiende eeuw. Het blokvormige gebouw, met sobere neo-classicistische stijlelementen, heeft aan de zuidelijke zijde een annex in de vorm van een koetshuis, terwijl aan de noordelijke zijde een tweelaags uitbouw en een eenlaags dienstwoning is aangebouwd.

Beschrijving De tweelaags pastorie heeft een rechthoekige plattegrond en wordt gedekt door een schilddak, voorzien van lei in maasdekking. Op het dak staat, tussen een tweetal bakstenen schoorstenen, een kleine klokkenstoel met spits.

De gevels zijn opgetrokken uit handvorm baksteen en worden horizontaal geleed door een hardstenen plint, dorpels en cordonlijsten en wordt afgesloten door een geprofileerde houten bakgoot. met fries. De voorgevel heeft een symmetrische opzet met vijf vensterassen. Alle vensters zijn achtruits schuifvensters met persiennes. Centraal op de begane grond bevindt zich de in een ondiep portiek gevatte paneelvoordeur met segmentvormig bovenlicht. De omlijsting van de voordeur is afwisselend blokvormig gemetseld, dan wel gestuct en voorzien van een klein

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

pediment met wenkbrauwboog en een nimbus in laag-relief. Op het dakschild aan de straatzijde staan een tweetal oorspronkelijke dakkapellen.

Tegen de noordelijke zijgevel is omstreeks 1880 een tweelaags uitbouw met trappartij geplaatst, onder een aan een zijde aangewolfd zadeldak met pannen. In de terugliggende, oorspronkelijke zijgevel van de pastorie is een halfvenster. De achtergevel heeft eveneens een symmetrische indeling en vijf vensterassen met achtruits schuifvensters. Op de begane grond is omstreeks 1900 een serre uitgebouwd.

In de zuidelijke gevel op de begane grond twee vernieuwde vensters, op de verdieping twee oorspronkelijke schuifvensters als in de voorgevel.

Aan de zuidelijke zijde van de pastorie staat een eenlaags koetshuis onder zadeldak met oud Hollandse pannen. In de noordelijke gevel een opgeklampte poort, met links daarvan het oude stalgedeelte met twee opgeklampte deuren met gedeeld bovenlicht en een tweetal gietijzeren stalvensters. Muurankers. In de oostelijk topgevel, waar een onverhard pad, van de kerkstraat gescheiden door een oorspronkelijk smeedijzeren hekwerk, naar toe leidt, is een opgeklampt luik.

Noordwestelijk van de pastorie is een eenlaags uitbouw, waarschijnlijk oorspronkelijk de dienstwoning voor het personeel. In de noordelijke bakstenen gevel onder meer zesruits en een vierentwintigruis schuifvenster met paneelluiken en een opgeklampte deur met gedeeld bovenlicht. Het pand heeft een forde voor- en achtertuin. Met name in de achtertuin zijn restanten van de oude beplanting; onder meer een noot, enkele beuken en hulstbomen.

Waardering

De pastorie is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de deftige herenhuisachtige dorpspastorie. Het heeft architectuurhistorische belang door de stijl, de afgewogen verhoudingen en de verzorgde detaillering. Het heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere situering, verbonden met de ontwikkeling van een typerend Brabants kerkdorp. Het is gaaf bewaard gebleven en van belang vanwege de architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Opslag

Functie

Pastorie(F)

Koetshuis (G)

Monumentnummer*: 519138

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 7 november 1992
Kadaster deel/nr: 10077/55

Monumentnaam**

Heilige Jacobus de Meerdere

Complexnummer

519136

Complexnaam

Heilige Jacobus de Meerdere

Woonplaats*

Zeeland

Gemeente*

Landerd

Provincie*

Noord-Brabant

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Kerkstraat	51		5411 EA	Zeeland		
Kerkstraat	53		5411 EA	Zeeland		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Zeeland	H			3439

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding.

Aan de westelijke zijde van de Kerkstraat te Zeeland staat centraal in het dorp het R.K. KERKGEBOUW van de Heilige Jacobus de Meerdere. Het gebouw is een ontwerp van architect C. van Dijk en werd gebouwd in 1871-1872. In 1914 is het gebouw door J.H.H. van Groenendael uitgebreid met een transept, in aangepaste neo-gotische stijl.

Beschrijving.

Het gebouw is een niet-georiënteerde driebeukige basilicale kerk met pseudo transept. Het gebouw heeft een schip van drie traveeën, een daarop aansluitend, tot de hoogte van de zijbeuken opgetrokken pseudo-transept van twee traveeën met driedzijdig gesloten absis. Het geheel wordt afgedekt door een zadeldak met lei in maasdekking. Op de viering een zeskantig opengewerkte houten naaldspits. Tegen de oostelijk gevel van het schip staat een toren, bestaande uit vier geledingen, bekroond met een achtkantige ingesnoerde spits met smeedijzeren bekroning.

Het muurwerk is opgetrokken in baksteen, wordt horizontaal geleed door een hardstenen cordonlijst op de bakstenen plint, en wordt afgesloten met een keperboogfries met tandlijsten. De steunberen van het schip zijn tweemaal versneden en hebben hardstenen afzaten. Op de overgang tussen koor en koorabsis en tegen de toren

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zijn de beren overhoeks geplaatst. Tussen de steunberen van schip en koor zijn hoge spitsboogvensters geplaatst, voorzien van kalkstenen harnassen en maaswerk. De toren heeft een eenvoudig getrappt spitsbogig bakstenen portaal met eenvoudig opgeklampte deuren, waarboven een zespas in oculen. Op de tweede geleding van de toren is aan de oostelijk zijde een spitsboogvenster met maaswerk, terwijl de derde geleding wordt ingenomen door een drietal lancetvensters in nissen. Daarboven is op de vierde geleding tussen twee galmgaten een uurwerk aangebracht. De toren wordt bekroond door een achtkantige naaldspits met lei in maasdekking. Aan de noordelijk zijde een stookgebouw, met als pendant aan de zuidelijke zijde een sacristie. Tweeklaviers orgel met vrij Pedaal, in 1895 gemaakt door F.C. Smits II uit Reek. Het Hoofdwerk heeft 10 registers, het Recit 4, het Positief 8 en het Pedaal 4. Het Recit is bespeelbaar op het klavier van het Hoofdwerk. Het instrument verkeert nog in oorspronkelijke staat. Waardering.

De parochiekerk is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het kerkelijk centrum. Het heeft architectuurhistorisch belang door de stijl en de detaillering en de combinatie van kerk, pastorie en kerkhofkapel en is van kunsthistorisch belang door de interieuronderdelen. Het is tevens van belang als een representatief voorbeeld van het werk van de architect Van Dijk. Het heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere situering, verbonden met de ontwikkeling van een typerend Brabants kerkdorp. Het is gaaf bewaard gebleven en van belang vanwege de architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid.

Inleiding.

Ten oosten van het kerkgebouw (tegen de tuin van de pastorie) van Heilige Jacobus de Meerdere staat het HEILIG HARTBEELD, daterende uit omstreeks 1920. Het beeld komt uit het atelier van J.P. Maas en Z. te Haarlem.

Beschrijving.

Het licht verweerde kalkstenen beeld bestaat uit drie figuren op een vernieuwde bakstenen sokkel. In het midden de staande Christusfiguur, met aan zijn linkerzijde een knielende landarbeider met korenschoven en hooivork, en aan zijn rechterzijde een knielende moederfiguur met kind, die om de zegen vraagt. De Christusfiguur mist de linkerhand. Tegen de voorzijde van de vernieuwde bakstenen sokkel een marmeren plaquette met het opschrift : "H. Hart van Jesus / zegen / de huisgezinnen / zegen / het leven van / arbeid". Het beeld is aan de voorzijde gesigneerd; "F. Maas en Zonen / Haarlem.

Waardering.

Het H. Hartbeeld is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden, in het bijzonder de ontwikkeling van de H. Hartdevotie en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het H. Hartmonument. Het heeft kunsthistorisch belang door de stijl en de detaillering en is van belang als voorbeeld van het werk van het Haarlemse atelier Maas. Het heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere situering, verbonden met de ontwikkeling van een typerend Brabants kerkdorp. Het is gaaf bewaard gebleven.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Gedenkteken(D)

Functie

Transept

Gedenkteken(D6)

Monumentnummer*: 519139

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 7 november 1992
Kadaster deel/nr: 10077/55

Monumentnaam**

Heilige Jacobus de Meerdere

Complexnummer

519136

Complexnaam

Heilige Jacobus de Meerdere

Woonplaats*

Zeeland

Gemeente*

Landerd

Provincie*

Noord-Brabant

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Kerkstraat	51		5411 EA	Zeeland	Bij	Bij de kerk en pastorie
Kerkstraat	53		5411 EA	Zeeland	Bij	Bij de kerk en pastorie

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Zeeland	H			1206

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Aan de westelijke zijde van de R.K. kerk van de Heilige Jacobus de Meerdere ligt het overigens niet beschermde kerkhof van de parochie, waarop een neo-gotische KERKHOFKAPEL annex BAARHUIS, waarschijnlijk van de hand van J.H.H. Groenendaal en daterend uit 1914. Omstreeks 1950 is aan de noordelijke zijde een aanbouwtje van een tijdelijk karakter gerealiseerd. Deze valt buiten de bescherming.

Beschrijving De kapel annex baarhuis heeft globaal een T-vormige plattegrond. De gevels zijn opgetrokken in baksteen, voorzien van eenmaal versneden steunberen met hardstenen afzaten. Het gebouwtje wordt gedekt door zadeldaken met kunstlei in maasdekking. De naar het kerkhof gekeerde poot van de T (de oostelijke zijde) bestaat uit een aan de oostelijke zijde open kapel, met, op een hoge sokkel van baksteen, een gepolychromeerde kunststenen calvariegroep met kunststenen beelden en een houten kruis met plaquette "INRI". De kapel wordt overdekt door een bakstenen kruisribgewelf met kalkstenen ribben. De eigenlijke toegang is bereikbaar via een hardstenen trap. De kapel is afgesloten met een smeedijzeren hekje. In de bekronende wimberg van de oostelijke gevel, die

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

wordt bekroond door hardstenen dekljsten en een dito kruis, een driepas-oculus. In de noordelijke en zuidelijke zijgevel van de kapel een eenvoudig lancetvenster met glas-in-lood panelen. De in plattegrond rechthoekige achteraanbouw heeft in de noordelijk en zuidelijke kopgevel een opgeklampte inrijpoort, waarboven een spitsboogvormige boogtrommel met siermetselwerk in verblendsten. De inrijpoorten worden geflankeerd door een lancetvenster met glas-in-lood panelen. Aan de noordelijke zijde zijn deze dichtgezet. Het metselwerk van de eindgevels is versierd met lisenen en een getrapte boogfries. In de oostelijk gevel van dit deel van het gebouw twee blindnissen, waarin elk een kunststenen beeld, voorstellende een engel. Tegen de achtergevel staat aan de zuidelijke zijde voorts een klein schop onder lessenaardak, met een rondbogige opgeklampte deur.

Binnen de bescherming valt ook de muur, die het kekhof aan de westelijke zijde afsluit. Deze symmetrisch opgezette muur, met ezelsrug en bakstenen pijlers, is tegelijk met de kapel annes baarhuis gebouwd.

Waardering

De kerkhofkapel is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van het katholicisme in het zuiden en is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de katholieke grafcultuur. Het heeft architectuurhistorisch belang door de stijl en de detaillering. Het is tevens van belang als een representatief voorbeeld van het werk van de architect Van Groenendael. Het heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere situering, verbonden met de ontwikkeling van een typerend Brabants kerkdorp. Het is gaaf bewaard gebleven en van belang vanwege de architectuurhistorische en typologische zeldzaamheid.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Kapel (F)

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Kapel(F1)

Baarhuisje